

OPONENTSKÝ POSUDEK RIGORÓZNÍ PRÁCE

Daniel Mádr, Mediální obraz SSSR ve vybraných komunistických a lidoveckých týdenících v době tzv. třetí republiky (1945 – 1948), Praha, UKFSV, IKSŽ, 2016, 120 stran

Předložená rigorózní práce je druhou, přepracovanou verzí textu, který byl kolegou Mádrem navržen k téže funkci před dvěma roky. Tehdy jsem práci jako základ pro rigorózní řízení nedoporučil. Posudek z roku 2014 přikládám jako přílohu současného posudku. Nyní konstatuji, že autor práce napravil to, co jsem mu tehdy vytýkal, přiřčenil do své práce kapitulu o genezi textu, v níže vysvětlil a shrnul výtky, které mu oponenti a vedoucí práce od jejího diplomového stadia po rigorózní sdělili a současně na ně reagoval úpravou a doplněním svého textu v částech teoretických i historiografických. Jsem za to rád a velmi to oceňuji.

Zadané téma se zaměřuje na jedno ze stěžejních období 20. století, v němž se dokončoval přerod politického rozdělení světa započatý ve třicátých letech. Jeho výsledkem byl bipolární rámec mezinárodních vztahů, metaforicky vyjádřený pojmem „železná opona“ (1946). Tištěná média ovlivňovala tento přerod modulací názorů a postojů svých publik, s nimiž pracovaly tehdejší politické elity jako s dokladem svých programových legitimit. Vztah k SSSR byl pro československou společnost měřítkem minulosti i budoucnosti. „Západ“ – trpěl v tomto prostředí stigmatem mnichovské zrady, což velká část veřejnosti vnímala v propagačních interpretacích důvodů vzniku druhé světové války a osudu Československa v ní. V boji o moc po květnu 45 byl proto konstrukt obrazu SSSR zásadní v boji o stranickou moc, protože rezonoval s emotivním naladěním populace více než s racionálním poznáním a zkušeností. Autor práce proto správně předpokládá, že je účelné zjistit, zda existovaly rozdíly v zobrazování východní velmoci při tvorbě tiskového stranickopolitického diskursu, anebo se projevovala tendence k prolínání diskursů. Volil k tomu výzkum v týdenících KSČ (Tvorba, Nedělní noviny) a ČSL (Obzory, Vývoj).

Struktura práce je členěna na část popisující historický kontext období, část věnovanou teoretickým a metodologickým východiskům a na část vlastního výzkumu a interpretace výsledků. Potěšující je, že mezi druhou a třetí částí nezeje mezera a výzkum je opravdu pečlivě držen v metodě kritické diskursivní analýzy.

Samotné výsledky výzkumu jsou díky metodické čistotě věrohodné a ukazují odlišnosti v pojmání SSSR, a to v časově se měnících etapách – těsně po válce se i v lidoveckém vidění prosazuje zřetelně „historický narativ“ společných zásluh velmocí, později přibývá váha na pragmatických hodnotících hlediscích s menším podílem historizujícího sentimentu a s větším zapojováním poukazování na iracionalitu nového rozdělování světa. V časopisech KSČ je jasně vidět, jak se od sjednocujícího obrazu kolektivního vítěze těsně po válce (SSSR, USA, Británie) rychle přesunuje diskursivní akcent na tvorbu rozdělení vítězů na dva bloky, čímž dochází mezi komunistickými a lidoveckými týdeníky k efektu „diskursivní animozity“. Také další výzkumné otázky autor řeší a vykládá korektně a nutno dodat i s jazykově vyjadřovacím umem.

Souhrnné hodnocení: Práce kolegy Mádra je kvalitní, po stránce formální a obsahové zcela vyhovující pro úspěšné rigorózní řízení.

V Praze 16.3.2016

Mgr. Martin Sekera, Ph.D.

Příloha: Oponentský posudek 2014

